

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Alium pro alio occidens, num. 23.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

Alium pro alio occidens.

23. Dubitatur sextò, quid juris contra eum, qui volens occidere unum, alium interfecit?

Respondeo: ut id planius reddatur & multa per hanc occasionem explicentur, tria certa breviter separemus ab incertis quatuor.

24. Certum fit mihi primò, (quid quid alij sentiant *a*) eum, qui facta diligentia putat, hanc esse feram, occiditque, sed deinde advertit esse Petrum v. g. suum inimicum, quem etiam occidisset, si cognovisset, (quæ vocatur ignorantia comitans) peccare quidem ex interno affectu, sed non esse verum homicidam, nec contrahere pœnas, unde non esse irregularem, non obligari ad restitutionem ex homicidio, & si occisus fuerit fortè Clericus, non incurrere excommunicationem. *b* Ratio est, quia illæ pœnæ oriuntur solum ex ipsa actione externa injusta, quæ hic non adest: solus enim pravus ille affectus est interior, nec ex illo processum est ad occisionem.

a Cov. Vgol. alijque apud Sanc. li. 9. de mat. d. 32. n. 26. *b* Sanc. l. c. & num. 28.

25. Quod si quis hoc se animo gerat, ut velit occidere hunc, quem nescit, vel dubitat, vel etiam suspicatur, an sit homo. an sit fera, an sit Clericus, an sit laicus, certè homicida erit, *e* si ille homo fuerit; & erit excommunicatus, si ille fuerit Clericus; quia tunc non affectus modo, verum etiam opus externum injustum est, ut etiam est opus externum injustum, quoties

debita diligentia non est advertenter apposita, ut ex se liquet.

c Lop. quem cit. sequiturque Sanc. ib. 26. Certum est mihi secundò fitudum vis occidere Petrum laicum, casu & omnino per accidens, ac præter intentionem occidisti Paulum, qui forte, quia v. g. illac transibat, in se ictum suscepit, te non esse homicidam, nec obligari ad restitutionem, nec esse irregularem, nec esse excommunicatum, si forte Paulus fuerit Clericus. *d* Ratio est, quia nullum delictum commisisti contra Paulum: supponimus enim, te inculpabiliter gessisse, & omnino involuntariam tibi fuisse interfectionem Pauli; ergo nulla pœna dignus es ex hac Pauli occisione, adeo tibi involuntaria.

d Sanc. l. c. num. 27. Fragosus de Rep. Christiana t. 1. li. 1. d. 2. §. 1. n. 36. citans Mol. & Coninch. Portellam, & apud Dianam p. 9. tr. 4. ref. 31. Fagun. in dec. li. 5. c. 1. n. 13.

27. Certum est tertio: si occidas seu percutias laicum, putans, te occidere seu percutere Clericum, te non incurrere in excommunicationem. *e* Ratio est, quia excommunicatio est imposita non contra volentem, sed contra exequentem percussorem Clerici.

e Sanc. ib. nu. 28. Covarr. in c. Alma mater. p. 1. §. 10. nu. 15. versu ult. & passim.

Remanent jam quatuor incerta: primò, an si occidere volens Clericū Petrū, occidas per errorē inculpatū Paulū, etiam Clericū, incidas in excommunicationem? Secundo, an si occidere volens Petrum, vel quemlibet alium, per similem errorem occidas Paulum, debeas restitutionem ex Paulo occiso?

Tertio:

Tertiò : quid de irregularitate ? il-
lamne in utroque casu contrahes ?

Quartò, quid de violatione Ecclesiæ ?

28. Quoad primum, communis f
opinio docet, te incidere in excom-
municationem. Ratio est, tum quia
& re ipsa, & animo Clericum tunc
quis occidit; tum quia Ecclesia per se
primo sub censuris intendit prohibe-
re, ne homo vel Clericus, quicumque
ille sit, occidatur, sive sit hic, sive sit
ille.

f Sanc. l. c. nu. 27. citans Covarruv.
Cordubam, aliosq. Bon. loco mox citando
afferens Suarium, Molinam aliosq. Re-
bellium, p. 1. lib. 3. c. 11. n. 13.

29. Verum probabile etiam censeo,
non incurrere. Ratio est, quia actio
illa exterior, ad quam solum sequitur
censura, non est à te voluntarie ad-
missa, quia non est voluntas, ubi non
præcedit cognitio; quare à te non fuit
Paulus injuria affectus, nisi solum ma-
terialiter: ergo non est caput, unde
procedere debeat pœna excommuni-
cationis, quæ non est imposita, ut di-
ctum est, nisi actioni exteriori forma-
liter injuriôsæ. Confirmatur, quia
propter eandem rationem, simile
quid dictum est, modo, nu. 26. ex Sanc.
Id quod quamvis idem Sanc. ibi ad-
mittat, non autem in hoc præsentis ca-
su, contendatque, disparitatem affer-
re, tamen eam non videtur afferre suf-
ficienter.

g Fragosus, de Rep. Christiana r. 2. lib.
3. d. 2. §. 2. n. 36. fusc id probans, quem
exscribit Diana p. 9. tr. 4. n. 31.

30. Quoad secundum de restitutio-
ne, est item duplex sententia. Priorem
sequuntur ij, qui modo num. 28. pri-

orem ibi positam secuti sunt; par e-
nim videtur ratio; & quidem Bona-
cina; sic hanc opinionem firmat. Ra-
tio est, inquit, quia primò, ita habe-
tur l. cum innocentem, §. si injuria, ff.
de injurijs. Tum quia secundò, hæc
actio est injusta contra Paulum, seu
contra hunc hominem, licet falso pu-
tetur Petrus. Tum quia tertiò, qui
comburit domum Caij, quam puta-
bat esse Titij, tenetur ad restitutionem,
ergo idem dicendum est in proposito
casu. Tum quia quarto, qui percutit
Cajum Clericum, quem putabat esse
Titium Clericum, committit sacrile-
gium, peccat contra justitiam, & sub-
jacet excommunicationi; Covarr. Sua-
rez, Sanchez; Julius Clarus, alijque
apud Rebellium, quamvis ipse pu-
ter, homicidam in hoc casu non teneri
ad omnimodam restitutionem. Hæc
Bonacina.

i Bona. d. 3. de rest. in partic. q. ult.
sec. 2. p. 3. n. 2.

31. Non obligari tamen ad restituti-
onem, probabile mihi apparet, quia
ita sequitur ex ratione jam jam num.
29. dicta à sentientibus, non incurri ex-
communicationem; & Delugo / qui-
dem sic habet in hac re. Dices: si vo-
lendo occidere Petrum inimicum, per
errorem occidis Paulum amicum, per
quem videns à longe, non agnovisti,
& putasti esse Petrum, quem eo loco,
paulo ante reliqueras, non committis
homicidium voluntarium, nec for-
tasse homicidium; quia illud homici-
dium procedit ex ignorantia, quæ
causât involuntarium; ergo similiter,
si putas te furari rem Petri, & accipis
rem Pauli, non committis furtum.

Respon-

Responderi ad hoc potest; quidquid fit de antecedente, negando consequentiam, est enim differentia; nam in primo casu erras circa substantiam actionis; non enim vis occidere illum hominem, quem occidis, sed alium: quare illa actio videri potest involuntaria. At in secundo casu error non versatur circa substantiam actionis; vis enim accipere & furari, (dic etiam damnificare) rem istam, circa quam non erras, sed circa dominum illius, quod non pertinet ad substantiam usurpationis huius rei; quare ista actio secundum se tota est voluntaria. Hæc de Lugo. Notasti illud? (non committis homicidium voluntarium, nec fortasse homicidium) id quod dum non rejicit, videtur admittere. Si ergo non committis homicidium, non teneris ad restitutionem ex homicidio.

1 De Lug. t. 1. de just. d. 17. sec. 13. nu. 5. vide etiam d. 7. se. 3. num. 25. I quando adest hic error in furando, cui restituendum, docebo inferius li. 8. tr. 3. c. 3. §. 6. nu. 2.

32. Confirmatur ex Fagundez, m qui quærens, an homicidium prædicto modo ex errore commissum leges puniant pœna ordinaria mortis, an pœna arbitraria à iudice imponenda? putat probabilius, puniri arbitraria: & ratio est, inquit, quia huiusmodi homicidium, respectu illius, quem quis occidit, fuit mere casuale & per accidens contigit; quare, licet fuerit culpofum, quatenus absolute voluit occidere, non tamen respectu occisi fuit voluntarium. Hæc ille. Si ergo non fuit verè coram Deo voluntarium,

respectu occisi, cur sic errans restitutionem illi debebit in conscientia?

m Fagund. in dec. li. 5. c. 1. n. 14.

33. Confirmatur secundo ex Molina, n qui distinguit tria in casu huius erratæ interfectionis: primo, delictum coram Deo; & hoc certum est, esse mortale, ac si non fuisset sine errore &c. Secundo, in ordine ad Reip. & hoc modo acceptum punitur ab eadem Rep. æque; ac si fuisset sine errore (sic ipse putat, cum probabilius modo contrarium iudicaverit Fagundez) & ratio est, inquit, quia æqualis læsio facta est Reip. cum jam unus homo ab ipsa ablati in iustè fuerit. Tertio, in ordine ad ipsum Paulum per errorem occisum, & quoad hoc, sic loquitur: tertium verò est injuria Pauli interfecti, quæ in suos propinquos, & hæredes suo modo redundat, & quam profecti ad ipsos, etiam suo ac defuncti nomine spectat: & quoad hoc, negandum non est, injuriam esse levio-rem, culpamque ac delictum levius esse, eo quod totum intersectoris delictum quodam modo sit divisum in injuriam ac delictum adversus Petrum, quem interficere intendit, & injuriam ac delictum in Paulum, quem contra suam intentum interfecit. Quia ergo id delictum, quoad Paulum, & quoad ipsius hæredes est levius, minusque indignum, ut condonetur, facilius obtinebitur gratia &c. Hæc Molina. Vbi vides primo fundamentum, cur Rebellius, modo num. 30. sine, ad partem restitutionis obligaverit sic interficientem, fortasse fuisse dictum à

S

Molina

Molina injuriæ divisionem. Vides homicidium parere excommunicationem, sic nos posse confirmare, ne parrem quidem deberi. Ideo Molina sentit, levius tunc esse delictum, quia censet, divisam esse injuriam, partim contra Petrum, partim contra Paulum: sed etiam n. 29. & n. 31. probatum esse videtur, nullam esse voluntariam injuriam contra Paulum, ergo nulla ei debetur restitutio.

n. Mel. t. 4. d. 30.

34. Ex dictis respondetur ad rationes Bonacinae allatas num. 30. nam ad primam, lex illa nil aliud decernit, nisi dari actionem injuriarum, certe in foro externo, sive propter præsumptionem mali doli, sive ne detur ansa excusandi malefacta, sive ut puniatur ille malus animus occidendi jam factus externus per intimationem homicidij. Proferatur textus: Si injuria, inquit, mihi fiat ab eo, cui sim ignotus, aut si quis putat, me Titium esse, cum sim Sesus, prævalet, quod principale est, injuriam eum mihi facere velle; nam certus sum ego, licet ille putet, me alium esse, quam sim, & ideo injuriarum habeo actionem. Hæc Textus, & nil præterea.

Ad secundum, jam dictum est, negari ab hac secunda sententia, illam actionem esse voluntariè injuriosam Paulo: Ad tertiam, jam respondit modo nu. 31. de Lugo. Ad quartam, jam quod in ea assumitur, negatum est a probabili sententia, quam diximus num. 29.

35. Quoad tertium, idest, quoad irregularitatem, duplex est item sententia. Qui enim modo dixerunt, illud

tionem, dicunt & parere irregularitatem ex delicto: jam enim voluit tunc homo occidere hominem. At, qui negarunt, parere excommunicationem, negant & parere irregularitatem, quia sicuti p. probabile est universim, ex homicidio, quod omnino casu, & involuntariè ac præter intentionem, etià ex opere illicito consequitur non incurri irregularitatem, quando nulla illius suspicio vel debitum inculpate præcessit, ita in casu præsentis, in quo omnino involuntaria est, quoad substantiam ejusmodi occisio, ut jam vidimus. Sanè Farinacius q. affert Declarationem Congregationis Cardinalium super Concilium Tridentinum, quod mandans occidere Petrum, si Mandatarius occidat Ioannem, non incurrit mandans in irregularitatem; at certè par videtur ratio in casu nostro. Vtraque ergo sententia probabilitatis fines videtur attingere.

q. ita colligitur ex Præteolo citato, & ex ijs, quos ipse citat. p. Henrici. Coninch. quos citat videturque sequi Gasp. Hurt. d. 2. de irr. diff. 8. à nu. 29. q. Farin. in 4. to. declarat. f. 41. col. 1. in fin. afferturq. a Fragofo apud Dian. p. 9. tr. 4. ref. 31. si.

36. Quoad quartum, idest, Ecclesiæ violationem, tria dico. Dico primo, sicuti si quis alium in Ecclesia occidat ob sui defensionem cum moderamine inculpatae tutelæ, vel occidat omnino casu, & præter intentionem sine ulla morali culpa, non spoliatur Ecclesiam, quia illi sic non fit injuria; ita, si dum vult se defendere, loco unius,

missus, alium omnino inculpate, & involuntarie occidat: nec Ecclesiam violabit, quia id, pari modo, & sine peccato mortali occidentis, unde & sine Ecclesie voluntaria injuria, contingit.

1 De Lug. d. 20. de Euch. sec. 2. n. 4.

37. Dico secundò: si culpa, unde processit occisio, sit aliunde, & non in genere injuriæ vitæ vel effusionis sanguinis: ut si representando turpia, ibi mors alicujus omnino præter intentionem sequatur, Ecclesia *f* non violatur; ideo multo magis, si id cum errore contingat, nec violabitur Ecclesia, quia pariter non supponitur ea injuria, cujus est, Ecclesiam polluere.

f de Lug. ib.

38. Dico tertio: si quis cum Ecclesie irreverentia occidere volens unum, casu & præter intentionem alium involuntarie occidat, vel (quod in idem recidit) volens occidere Titium, occidat per errorem Cajum, communis opinio relata num. 28. docet, pollui Ecclesiam, quia jam adest peccatum mortale in hoc genere irreverentie, & injuriæ occisionis in Ecclesia: an vero ex secunda opinione allata num. 29. colligi possit, Ecclesiam non violari, quia tunc nulla est voluntaria injuria, sed solum materialiter, me sapientior expendat decernatque &c.

§. IV.

Quatuor casus ex sparsim dictis deciduntur.

1. **P**rimus casus. Occidisti Petrum, non quidem animo, ut Paulo

homicidium imputaretur, sed tamen quia prævidens, fore illi imputandum, animosius occidisti, spe impunitatis; imo idcirco occidisti (qui casus est fortior) quia eam imputationem prævidisti; secus, nullo modo occisurus; ideo quæris, quod peccatum contra Paulum commiseris? Respondeo; in utroque casu peccasti in Paulum, contra charitatem, non *a* tamen contra justitiam, quia sic nulla ratione fuisti externa causa imputationis; unde à restitutione immunis es, unde & ab irregularitate.

a Mol. t. 4. r. 3. d. 6. n. 4.

2. Secundus casus. Veneno infeci vinum bibendum à meo inimico; verum casu advenit amicus, & bibit, me vidente, & me (ne meum crimen proderem) tacente, sumne hujus amici occisor, & ideo irregularis? Respondeo, nequaquam, *b* quia hujus mors præter meam intentionem evenit: & ex alia parte, ego non fui injusta causa mortis, quia cum tanto periculo meo non tenebar, illum monere de veneno.

b De Lug. t. 1. de just. d. 8. f. 6. n. 86.

3. Tertius casus. A sicarijs fuit Petrus metu mortis coactus ostendere Pauli domum; unde factum est, ut Paulus occisus fuerit, domusque incensa, ad quid obligabis Petrum? Respondeo: Comitulus *c* damnat hunc homicidij, & restitutionis (unde & irregularitatis) quia peccavit contra charitatem justitiamque: neque enim metus mortis debuit illum excusare à tam gravi injustitia, cui ipse indicando ædes cooperatus est. Rodriquez *d* & Diana propendent ad eum

§ 2

liberan-